דל תלתין ושיתא בשיתא פשו ליה תריסר דל תמניא שתותי פשו להו ארבעה [א]והאמר שמואל [א]המשתכר אל ישתכר יותר על שתות איכא גולפי [ב]ושמריא אי הכי נפיש ליה טפי משתות איכא טרחיה ודמי ברזנייתא: אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים [וכו']: והא אי אפשר דלא בלע אמר רב נחמן במזופפין שנו אביי אמר אפילו תימא שלא במזופפין כיון דטעון טעון: ר"י אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה: אמר אביי כשתמצא לומר לדברי ר"י מותר לערב שמרים לדברי חכמים [ב]אסור לערב שמרים לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לך מי לא ערבי לך השתא נמי קביל ולימא ליה אי ערבת ליה הוה מזדבן לי השתא מאי אעביד ליה לחודיה לא מזדבן לי בבעל הבית עסקינן דניחא ליה בצילא ולימא ליה מדלא ערבית לי אחולי אחלת לי רבי יהודה לטעמיה דלית ליה מחילה דתנן [ג][ג]מכר לו את הצמד לא מכר לו את הבקר מכר לו את הבקר לא מכר לו את הצמד ר"י אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צמדך במאתים זוז הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכ"א אין הדמים ראיה לדברי חכמים אסור לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא"ל אי בעית לערובי מי הוה שרי לך השתא נמי לא מקבילנא א"ל רב פפא לאביי אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרים והיינו טעמא דלא מקבל דא"ל מדלא ערבת לי אחולי אחלית לי לדברי רבי יהודה אסור לערב שמרים והיינו טעמא דמקבל דאמר ליה אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך קבולי לא מקבלת [ד]זבון וזבין תגרא איקרי תנא אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים מאי לפקטים אילימא כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים מפקיד נמי לא מקבל פקטים ולימא ליה פקטך מאי איעביד להו אלא כי היכי דמפקיד מקבל פקטים [ד]לוקח נמי מקבל פקטים ומי מקבל לוקח פקטים והתניא ר"י אומר לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים לא קשיא [ה]הא דיהיב ליה זוזי בתשרי וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דתשרי הא דיהיב ליה זוזי בניסן וקא שקיל מיניה בניסן כי מדה דניסן: **מתני'** [ו]המפקיד חבית אצל חבירו ולא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשתברה אם מתוך ידו נשברה לצורכו חייב לצורכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצורכו בין לצורכה פטור יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו ובין משהניחה לצורכו חייב לצורכה פטור: **גמ'** הא מני רבי ישמעאל היא דאמר [ה]לא בעינן דעת בעלים [ו]דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר

צריך

דל תלתין ושיתא. כוזי בשיתא זוזי שקנאה פשו תריסר: **דל תמניא שתותי.** של מ"ח שדרך הוא לחסר בבליעת הקנקן כדתנן יוציא לו שתות ליין פשו לו לשכרו ארבע: **והאמר שמואל המשתכר.** בדברים שיש בהם חיי נפש: **אל ישתכר יותר על השתות.** הא שתות ישתכר ולמה לא ישתכר רב יהודה עד שתות: **איכא גולפי ושמריא.** משתכר הוא הקנקן והשמרים שלקח הכל בכ' זוז: **דמי ברזנייתא.** שנותן דמים לחנווני למוכרן ומוליכן ומכריז עליו בחוצות. ברזנייתא לשון כרוז. לשון אחר (א) אומנות יש בנקיבת ברזא בחבית של חרס וצריך ליתן שכר: **במזופפין.** דכיון דישנים הם ונתבלעו בלעותם תו לא בלעי: **כיון דטעון טעון.** תו לא בלע: **כשתמצי לומר.** כשתדקדק ותדע מילוי הדברים: **מותר לערב שמרים.** המוכר שמן לחבירו סתם בעת שהוא מזוקק ששקעו ושקטו שמריו מותר לו לערב ולבלבל שמרים המשוקעות שיחזרו ויתערבו ויצאו עם השמן בתוך המדה: **אסור לערב שמרים.** שבחזקת מזוקק לוקחו ממנו וזה מקלקלו: **והיינו טעמא דמקבל עליו.** לוקח לוג ומחצה שמרים בשלא ערבו ונתנו לו מזוקק: **דא"ל.** מוכר אי בעי לערובי כו': **הוה מזדבן.** כשהייתי מוכרו בחנות היה נמכר שמרים עם השמן: **בבעה"ב עסקינן.** שהלוקח בעה"ב הוא ולקחו למאכל ביתו: **צמד.** העול שהוא מוטל על שני השוורים ותלמידים: **הדבר ידוע.** שאין צמד נמכר במאתים זוז אלא כמות שהוא עם הבקר מכרו לו: **וחכמים אומרים אין הדמים ראיה.** אע"ג דלא שוה כולי האי אחולי אחליה לוקח זה יתר הדמים. ור"י לית ליה שיהא מוחל מן הסתם אלא אם כן פירש: **קבולי נמי לא מקבלת.** עלך חסרון השמרים א"כ מה משתכר הרי השכר כולו בשמרים: **זבון וזבין תגרא איקרי.** בתמיה. משל הוא לאמר לשוטה לקח בדמים וחזור ומכור בלא שכר ותיקרי תגר: **אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים.** לוקח ומפקיד אחד הן לענין פקטים תורה אחת לשניהם: **פקטים.** פסולת הגרעינים הצפין על פני השמן: **לוקח מקבל פקטים.** אם מכר לו שמן סתם יקבל ממנו שמן עם פקטים: **לא אמרו שמן עכור אלא למוכר.** לא אמרו הפסד עכירת השמן אלא למוכר: **שהרי הלוקח מקבל עליו.** לפחות ממאה לוגין לוג ומחצה מחמת שמרים לפיכך צריך ליתן לו שמן מזוקק בלא פקטים: **כי מדה דתשרי.** כשער הדמים של תשרי שהוא בזול וסתם שמנים עכורים וקיבל עליו פקטים: **הא דשקל מיניה בניסן כשער של ניסן.** ביוקר דלכן כל השמנים להיות מזוקקין בניסן והלוקח סתם והמוכר סתם אין מוכר אלא מזוקק: **מתני' לא יחדו לו הבעלים מקום.** בבית שומר לאמר לו זוית זו השאילני: **לצורכו.** להשתמש בה: **לצורכה.** שהיתה במקום התורפה וקרובה להשבר: **אם משהניחה.** שכלה תשמישו הושיבה במקום משתמר בין שטלטלה מתחלה לצורכה בין שטלטלה לצורכו פטור. ובגמרא (ב) פריך מאי שנא לא יחדו מיחדו: **גמ' מני.** הא דקתני רישא דאם משהניחה נשברה אף על פי שלצורכו נטלה מתחלה פטור דאמר משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים כבתחלה ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסיה ואף על פי שלא הודיע לבעלים לומר נטלתיה והחזרתיה הויא השבה רבי ישמעאל היא כו':

צריך

אל ישתכר יותר על שתות. הא עד שתות משתכר ומשמע רב יהודה היה מולא שיתנו לו יותר ולמה הניח מלהרויח עד שתות: **במזופפין** שנו. וא"ת כל שכן דבלע טפי כדאמרינן לעיל באתרא דמר חפו בכופרא דמיין טפי וי"ל דהיינו חדש אבל ישן שכבר בלע אינו בולע יותר אי נמי התם ביין אבל הכא בשמן לא בלע כיון שהוא ישן:

לחודיה לא מזדבן. וא"ת ויתן לו מוכר ללוקח לוג ומחצה שמרים שיערב עדיין וימכור וי"ל דמיירי מתני' אפי' אין השמן בעין שלקחו מעט מעט ומכרו או אכלו: **לדברי** חכמים אסור לערב. וא"ת ונימא משום דאית ליה מחילה ולעולם מותר לערב וי"ל דמתניתין נמי מיירי אפי' כשהשמן עדיין בעין והתם אין שייך מחילה כיון שיכול לתקן כי יאמר לו קח השמרים וערב בשמן ולרב פפא דאמר דטעמייהו משום מחילה סבר דהשמן אינו בעין דאילו הוה בעין לא שייך ביה מחילה אי נמי סבר דאף ע"פ שהוא בעין שייך ביה מחילה כיון דמדדו מזוקק:

לדברי ר"י אסור. וא"ת ולימא מותר וטעמא דמקבל משום דלית ליה מחילה וי"ל דרב פפא סבר דצמד ובקר איכא הוכחה דלאו מחילה דמסתמא לא רצה ליתן מאתים זוז על הצמד בלא בקר אבל הכא לוג ומחצה שהוא דבר מועט מדלא עירב אחולי אחיל:

זבון וזבין תגרא איקרי. מיירי שלא היה מולא למכור ביוקר יותר משלקחו לכך א"ל אדעתא דהכי קנית ממני שהיית יודע שאעכב לוג ומחצה כדי שארויח קצת:

לא אמרו שמן עכור אלא למוכר. פי' לא אמרו הפסד של עכירת פקטים אלא למוכר דכשנותן ללוקח שמן מזוקק אינו מחסר לו כלום ממאה לוג בשביל הפקטים כי אם לוג ומחצה בשביל השמרים מיהו עכירה לא שייכא כל כך בפקטים אלא בדבר המתערב כמו שמרים וי"ל דלא אמרינן הפסד של עכירת השמרים אלא למוכר שאם מוכר כשהוא מזוקק מקבל עליו לוקח בשביל השמרים לוג ומחצה והמוכר מרויח השמרים וכשהוא מוכר שמן עכור נותן מאה לוגין שלמים שמן עכור ומפסיד השמרים ע"י מה שמכר כשהוא עכור וכשמוכר מזוקק לא קרי הפסד לוקח אע"פ שמפסיד שמרים משום דבעה"ב ניחא ליה בצילא:

אי

עין משפט
נר מצוה

עב א מיי' פי"ד מהל' מכירה הל' א סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רלא סעיף כ:

עג ב מיי' שם פי"ח הלכה ח סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' רכח סעיף יט:

עד ג מיי' שם פכ"ז הל' כ ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רב סעיף ד:

עה ד ה מיי' שם פי"ח הל' ט י סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכח סעיף כ:

עו ו מיי' פ"ז מהלכות שאלה ופקדון הל' ט סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצב סעיף ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמי. ברזנייתא וכו' לשון אחר ברזנייתא אומנות. נ"ב עיין פרק השואל סוף דף צט: **(ב)** ד"ה אם וכו' מיחדו ס"א ומא"כ מ"ה הא מני דקתני:

מוסף רש"י

המשתכר. כגון חנוני הקונה יין ופירות מן הפיטון הרבה ביחד כדי למכור מעט מעט, אל ישתכר יותר על שתות. וכגון שלא הוקר השער, אבל אם לקח בשעת הגורן ועכשיו הוקיר, ישתכר אפילו בכפלים כפי שהשער הולך, ותקנת חכמים היא זו שלא ישתכר יותר (רשב"ם ב"ב צ.). **איכא גולפי.** דרך למוכרי חביות של יין ליתן גם החביות ללוקחין (ע"ז סה.). **את הצמד.** הוא העול וכלי העגלה קטנה והעגלה עצמה המחברין את השוורים יחד (רשב"ם ב"ב עז:). **לא מכר לו את הצמד.** דברי הכל היא אלא דפליגי ר' יהודה ורבנן כפירוש דהך מילתא, דלר' יהודה ומנין מכר ומנין לא מכר ולרבנן לעולם לא מכר (שם). **אין הדמים ראיה.** אלא במתנה ביקש ליתן לו המותר, אי נמי ליהוי מקח טעות כדאמרינן בגמרא ויחזור לו מעותיו ויטול צמדו (שם). **זבון וזבין תגרי איקרי.** בתמיה וכו' לכך נשא ונותן כדי שיקרא תגר ולא ידיעת כלום (מנחות עז. מכת"י).

מסורת הש"ס

א) ב"ב צ. מנחות עז., ב) ב"מ וסדריא, ג) ב"ב עז:, ד) [ב"ב צ. מנחות עז.], ה) [לקמן מג:], ו) ב"ק קיח., ז) [לקמן מא.].

רבינו חננאל

טפיחין יצאו תי' שהן שתות לכל החבית בחסרונות כדתנן יוציא לו שתות ליין נשאר ד' טפיחין ריוח. ומקשי' היכי עביד רב יהודה הכי והאמר שמואל לא ישתכר אדם יותר משתות ולא פחות משתות והשתות הוא זוז ועוד וזה לא נשתייר לו אלא ד' טפיחין. ופרקי' נשתייר החבית והשמרין שבתוכו ואיכא גולפי ושדריא למלאת השתות. ומקשי' אי הכי הני כולהו טפי משתות נינהו. ופרקי' נשאר לו לקונה ליטול זולת הריוח אגר טירחיה שמודד לו לקונה לכל אחד ואחד לזה עכשיו ולחבירו למחר ומתבטל ממלאכתו והדמים למי שנוקב לו הנקבים בחבית להוציא היין בהן מן החבית וזה פי' דמי ברזניתיה. פי' ברזא נקב החבית כדגרסי' (א) רעד ברזא. נוטל אלו כולן ברויח שלו וגם בשכרו. יוציא לו ג' לוג שמן לק' לוג כו' אם היו קנקנים ישנים אין מוציא לו בלע. ואוקמה רב פפא במזופפין. אמר אביי כיון דטעון טעון כלומר מאחר שהיה בהן שמן ומצצי ושבעי שוב אין מוציאין לעולם: **פיסקא** ר' יהודה אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרין לק'. אמר אביי אם תמצא לומר לדברי ר' יהודה מותר לערב שמרין. לדברי חכמים אסור לערב שמרין כו' אמר ליה רב פפא אדרבה איפכא מסתברא לדברי חכמים מותר לערב שמרין והיינו טעמא דלא מקבל דאמר ליה מדלא ערבית אחולי אחלת לי. לדברי ר' יהודה אסור לערב והיינו טעמא דמקבל דאמר לערובי לך אסור קבולי לא תקבל זבון וזבין תגרא איקרי וכי לא בעינא לאישתכורי הלכך מקבל וקיימא לן כתנא קמא: **מתני'** המפקיד אצל חבירו חבית ולא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה וכו' עד אם משהניחה בין לצרכה בין לצרכו פטור. פי' לצרכה כדי שלא תשבר וכיוצא בה. אוקימנא לר' ישמעאל דאמר כשמחזירה אין צריך דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר צריך דעת בעלים

(א) נראה דצ"ל כדגרסי' בע"ז (דף ם ע"א) דעד כאן וכו' נוטל אלו וכו' ועי' בערוך ערך ברז.